

A MUNKAERŐPIACI SIKER TANULÓI PERCEPCIÓJA A SZAKKÉPZÉSBEN

T-17

Czirfusz Dóra, Lénárd Sándor

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Kulcsszavak: szakképzés; munkaerőpiaci siker; munkaerőpiaci átlépés

Európa-szerte meghatározó cél a szakképzés szervezésekor a munkaerőpiacra történő sikeres átlépés támogatása (Cedefop, 2020), ugyanakkor a siker értelmezésében és értékelésében nincs egységes álláspont. Seligman (2002) definíciója alapján a siker pozitív érzelmekben és attitűdökben nyilvánul meg, ami a saját képességeinkhez mérten jelenti az elfoglalt helyzetünkkel való elégedettségünket. A siker értelmezése kontextusfüggő, amely nem csupán a siker elérésének körülményeire vonatkozik, hanem arra is, hogy a sikernek többféle megnyilvánulása lehet (Uusiautti, 2013). Kutatásunkban a siker egy kisebb szeletével, a szakmai siker percepciójával foglalkozunk. Heslin (2005) tanulmányában az objektív és szubjektív munkaerőpiaci siker fogalmakat külön értelmezi. Ezek egymáshoz való viszonya kapcsán az eredmények azt mutatják, hogy míg a különböző objektív mutatók alapján a válaszadók 20-40%-a bizonyul kiemelkedően sikeresnek, addig a szubjektív skála alapján a minta fele érezte úgy, hogy sikeres karrierjében (Friedman & Greenhaus, 2000). Veroszta (2010) a diplomások munkaerőpiaci pályáját vizsgáló tanulmányában megfogalmazta, hogy a sikernek számos interpretációja létezhet, így a különböző megközelítésben értelmezett sikerre ható tényezők is eltérőek lesznek. Kutatásunk legfőbb kérdése arra irányul, hogy a szakképzésben tanulók miként vélekednek a szakmai sikerről, hogyan függ ez össze meglévő munkatapasztalatukkal, családi háttérükkel. Vizsgálatunk az NSZFH 2023-as kérdőíves felmérésének másodelemzésére épül, amelyre végzős évfolyamon tanuló szakképzős diákok ($n = 10097$) válaszoltak. A megerősítő faktorelemzés illeszkedésmutatói alapján az objektív és szubjektív sikerértelmezés jól elkülöníthető a kapott válaszok mentén ($CFI = 0,98$, $TLI = 0,96$, $RMSEA = 0,07$). A kétféle sikermutató összevetése alapján az objektív sikerhez kapcsolódó állítások szerepe ($M = 2,31$, $SD = 0,45$) statisztikailag jelentősebb a szubjektív elemekhez képest ($M = 1,69$, $SD = 0,30$), ($t(10096) = 178,9$, $p < 0,001$), azaz a tanulók számára a sikerértelmezés inkább múlik az objektív mutatókon (például fizetés, előrelépési lehetőség), mint a szubjektív tényezőkön (úgy, mint a munka élvezete, annak látható eredménye). A duális képzésben való részvétel mentén az objektív siker megítélésében nincs eltérés ($p > 0,05$), ugyanakkor a szubjektív siker fontosabb azok számára, akik duális képzés keretében már rendelkeznek munkatapasztalattal ($p < 0,05$). Továbbá, azok a tanulók fontosabbnak tartják a szubjektív megítélésű szakmai sikert, akiknek legalább egyik szülője rendelkezik felsőfokú végzettséggel ($p < 0,05$), ugyanakkor az objektív siker megítélésében nincs ilyen irányú eltérés. Ezek az eredmények lehetővé teszik egyrészt a sikerfogalmak hazai mintán történő értelmezését, valamint a képzésszervezés számára a diákok célzott és személyre szabott támogatását a kívánt szakmai pályafutásuk elérésében, ami nemcsak az egyéni sikeresség, hanem a társadalmi és gazdasági fejlődés szempontjából is előremutató lehet.

Az előadás az Új Nemzeti Kiválóság Program (ÚNKP) támogatásával jött létre.